

ชาวญี่ปุ่น โพ้นทะเล

ทวิ ธีระวงศ์เสรี *

1

คำนำ

ข้อเขียนเรื่อง "ชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเล" นี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้ผู้อ่าน ได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับชาวญี่ปุ่น ที่ได้อพยพเดินทางไปอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ภายนอกประเทศญี่ปุ่น ในลักษณะทั่ว ๆ ไป เป็นการเบื้องต้นเท่านั้น สำหรับรายละเอียดที่ลึกซึ้งเป็นเรื่องเฉพาะนั้น จะเป็นข้อเขียนต่างหากต่อไป

สำหรับคำว่า "ชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเล" นี้ ผู้เขียนได้ใช้คำนี้ขึ้นเองในทำนองเดียวกับคำว่า "ชาวจีนโพ้นทะเล" (1) ซึ่งหมายถึง ชาวจีนที่ตั้งรกรากอาศัยอยู่ภายนอกประเทศจีน แต่สำหรับญี่ปุ่นเองนั้น ได้มีคำเรียกอยู่ต่าง ๆ กันคือ (2) "Kaigai no Nikkei Jin" (คนเชื้อสายญี่ปุ่นที่อยู่โพ้นทะเล) หรือ "Nissei" (แปลว่ารุ่นที่สอง คือหมายถึงคนญี่ปุ่นรุ่นที่สอง ซึ่งเกิดจากพ่อแม่ชาวญี่ปุ่น หรือลูกครึ่ง) และ "Sansei" (รุ่นที่สาม คือ รุ่นหลาน) นอกจากนี้ก็มีคำว่า "Choki Zaitaisha" (ชาวญี่ปุ่นผู้ถือสัญชาติญี่ปุ่นซึ่งพักอาศัยอยู่ในประเทศท้องถิ่นระยะยาว) และ "Yoshusha" (ชาวญี่ปุ่นผู้ถือสัญชาติญี่ปุ่นพักอาศัยอยู่ในประเทศท้องถิ่นเป็นการถาวร)

(1) จีนเรียกชาวจีนโพ้นทะเลว่า "hua-ch'iao" ส่วนภาษาอังกฤษใช้คำว่า Overseas Chinese

(2) เป็นคำเรียกที่กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นใช้เรียกอยู่ในปัจจุบัน

* เจ้าหน้าที่ประจำกระทรวงต่างประเทศ

สาเหตุของการอพยพ เดินทางออกนอกประเทศ ของชาวญี่ปุ่น

การเดินทางอพยพ ไปอาศัยอยู่ภายนอกประเทศของชาวญี่ปุ่นนั้น ก็เนื่องจากเหตุผลต่างๆในทำนองเดียวกันกับที่ชาวจีนโพ้นทะเลได้อพยพออกไปตั้งถิ่นฐานยังประเทศต่างๆ แต่ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป คือ

1. จากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการสู้รบแย่งชิงอำนาจระหว่างโชกุนผู้ครองอำนาจในญี่ปุ่น⁽³⁾ ทำให้พวกทหารและพวกซามูไรที่พ่ายแพ้ในการสู้รบ พวกนี้อาศัยเรือสินค้า หลบหนีออกมายังบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการสู้รบครั้งสำคัญที่ Sekigahara เมื่อ พ.ศ.2143 และที่เมือง Osaka เมื่อ พ.ศ.2158 ได้มีการหลบหนีออกนอกประเทศเพิ่มมากขึ้นอีก นอกจากนี้ การที่โชกุนผู้ปกครองญี่ปุ่นได้ต่อต้านและปราบปรามชาวญี่ปุ่นที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายเมิโอฟ.ศ.2129-2130 และ พ.ศ.2141 ได้ทำให้ชาวญี่ปุ่นที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายพวกนี้หลบหนีออกนอกประเทศ และหลังจากปี พ.ศ.2146 ก็ได้มีการเนรเทศชาวญี่ปุ่นที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายออกไปจากประเทศญี่ปุ่นด้วย ชาวญี่ปุ่นเหล่านี้ได้พากันมาตั้งถิ่นฐานอยู่ตามประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเกิดเป็นหมู่บ้านชาวญี่ปุ่น และทหารอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นดังที่ได้มีอยู่ในกรุงศรีอยุธยาด้วยเช่นกัน

2. โดยที่ประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ทำให้พื้นที่สำหรับอยู่อาศัยและการเพาะปลูกภายในประเทศมีสัดส่วนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ยังต้องประสบ

กับปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้ประเทศญี่ปุ่น ต้องหาทางระบายพลเมืองออกไปภายนอกประเทศและเพื่อบุกเบิกพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติใหม่ๆในประเทศที่ยังมีพื้นที่ว่างเปล่าขนาดใหญ่ แต่ขาดแคลนแรงงานในการพัฒนาประเทศ ดังเช่น ประเทศต่างๆในทวีปอเมริกาใต้ เป็นต้น

3. โดยลักษณะทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นหมู่เกาะ ชาวญี่ปุ่นย่อมมีความรู้สึกโดดเดี่ยว เพราะถูกแยกออกจากแผ่นดินใหญ่ของทวีปเอเชีย และยังต้องประสบกับภัยธรรมชาติต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่น คลื่นลมพายุซึ่งทำให้เกิดน้ำท่วมอย่างรวดเร็ว แผ่นดินไหวและภูเขาถล่มเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ ได้ทำให้ชาวญี่ปุ่นขาดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในประเทศของตน ดังที่ได้เคยมีหนังสือนวนิยายเรื่อง "Nihon no Shinbotsu" ซึ่งบรรยายถึงการเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่จนหมู่เกาะญี่ปุ่นทั้งหมดต้องจมหายไปใต้น้ำทะเล และเป็นหนังสือที่ขายดีนับล้านๆ เล่มจนถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ชาวญี่ปุ่นต้องการแสวงหาแผ่นดินใหม่ๆ เพื่อตั้งถิ่นฐานรักษาเผ่าพันธุ์ของตนสืบต่อไป

4. นอกจากเหตุผลต่างๆดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็เนื่องมาจากเหตุผลส่วนบุคคล ดังเช่น ความต้องการแสวงหาโชคลาภ การผจญภัยเพื่อความตื่นเต้น ความต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ความต้องการตั้งหลักฐานครอบครอง และความต้องการหลีกเลี่ยงจากปัญหาที่คับแค้นไม่พอใจ ตลอดจนการชักชวนจากญาติมิตรพรรคพวก เป็นต้น

(3) คือการสู้รบระหว่าง Chogun Tokugawa Ieyasu กับฝ่าย Toyotomi Hideyoshi

การเริ่มต้นเดินทาง อพยพออกนอกประเทศ ของชาวญี่ปุ่น

การเดินทางอพยพออกนอกประเทศ ของชาวญี่ปุ่นนั้น ได้เริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อประมาณ 500 ปีก่อน ดังที่ได้มีบันทึกของกองเรือรบชาวสเปนที่ทำการยึดเมืองมณิลาเมื่อ พ.ศ. 2113 ว่า ในเมืองมณิลาในขณะนั้น ได้มีชาวญี่ปุ่นอาศัยอยู่ 20 คน และมีชาวจีนอาศัยอยู่ 40 คน⁽⁴⁾ และในพงศาวดารของไทยก็ได้กล่าวไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2133 เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ได้เพียง 1 ปี พระเจ้าหงสาวดีแห่งพม่าได้ให้พระมหาอุปราชและเจ้าเมืองเชียงใหม่ยกกองทัพบุกเข้าไทย สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ยกทัพออกไปปะทะพม่าที่เมืองกาญจนบุรี และมีข้อความกล่าวถึงชาวญี่ปุ่นว่า "...พระเสนาภิมุข ชี้ข้างปลายเฟืองปราบไตรจักร ถือพลอาสาญี่ปุ่นหัวร่อย..."⁽⁵⁾ และมีชาวญี่ปุ่นอาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยาถึงประมาณ 1000-2000 คนจนมีสภาพเป็นหมู่บ้านชาวญี่ปุ่นขึ้น⁽⁶⁾ อย่างไรก็ตามหมู่บ้านชาวญี่ปุ่นก็ได้ถูกพระเจ้าปราสาททองทำลาย และก็ได้สิ้นสภาพไปพร้อมกับกรุงศรีอยุธยา และไม่ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับชาวญี่ปุ่นเหล่านี้อีกเลย

อย่างไรก็ตาม การเดินทางอพยพออกนอกประเทศของชาวญี่ปุ่นก็ได้หยุดชงักไป เนื่องจากการปิดประเทศและห้ามชาวญี่ปุ่นเดินทางเข้าออกประเทศญี่ปุ่นของ Shogun Tokugawa Ieyasu (ระหว่าง พ.ศ. 2178-2399) เป็นผลให้จำนวนชาวญี่ปุ่น ที่ตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ภายนอกประเทศมีจำนวนลดน้อยลงไปตามลำดับ

การเดินทางอพยพออกนอกประเทศ ของชาวญี่ปุ่นได้เริ่มต้นขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากนายพลเรือจัตวา Mathew Calbret Perry ได้นำเรือรบสloop มาเจรจาบังคับให้ญี่ปุ่นเปิดประเทศค้าขายกับสหรัฐอเมริกาเมื่อ ปี พ.ศ. 2398 และต่อมาปี พ.ศ. 2403 รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้ออกประกาศ Oshashiyurusu อนุญาตให้ชาวญี่ปุ่นได้เดินทางไปออกนอกประเทศได้โดยในระยะแรก ส่วนใหญ่เป็นพวกนักศึกษา ศิลปิน และผู้ที่ทำงานอยู่กับชาวต่างประเทศ และมีผลให้ชาวญี่ปุ่น เริ่มเดินทางอพยพออกนอกประเทศอีกครั้งหนึ่ง ดังปรากฏว่าในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2411-2418 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ออกหนังสือเดินทางให้แก่ชาวญี่ปุ่นเป็นจำนวน 4,637 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกได้เป็นผู้ที่เดินทางไปสหรัฐอเมริกา 596 ฉบับ ประเทศต่างๆ ในยุโรป 547 ฉบับ เกาหลี 1,965 ฉบับ จีน 1,214 ฉบับ และประเทศอื่นๆ นอกจากนี้อีก 315 ฉบับ⁽⁷⁾ และต่อมาในปี พ.ศ. 2427 ในรัชสมัย

(4) Blain, E.H. & Robertson, J.A. "The Philippines Island" Vol. VIII pp. 284-287 อ้างโดย Morioka Yoshiya "Nanshin Dai Nihon Shi" (ประวัติศาสตร์เคลื่อนย้ายไปทางใต้ของชาวญี่ปุ่น ครั้งโบราณ) (Tokyo : Shunshyusha, 1943), p. 241

(5) พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระนเรศวร (พระนคร. คลังวิทยา. 2512) หน้า 192

(6) รายละเอียดเกี่ยวกับหมู่บ้านชาวญี่ปุ่นในกรุงศรีอยุธยา โปรดดู หวี อีระวงศ์เสรี "สัมพันธภาพทางการเมืองระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น" ซึ่งจะพิมพ์ออกจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ในปี พ.ศ. 2523

(7) Yamato Ichihashi, "Japanese in the United States" (New York : Arno Press, 1969), p. 5

Meiji (พ.ศ. 2395-2455) รัฐบาลญี่ปุ่นได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาประชากรที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น และได้สนับสนุนให้ชาวญี่ปุ่นเดินทางอพยพไปตั้งถิ่นฐานภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ต้องการแรงงานมาก ๆ ดังเช่น ฮาวาย สหรัฐอเมริกา คานาดาและประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาใต้ เป็นต้น ซึ่งได้มีชาวญี่ปุ่นอพยพเดินทางไปเป็นจำนวนมาก และตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่จนถึงปัจจุบัน การเดินทางอพยพได้ดำเนินไปอย่างจริงจังโดยได้มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐบาล และบริษัทเอกชนจัดส่งผู้อพยพดำเนินการอยู่หลายบริษัท⁽⁸⁾ ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2428 ได้มีการออกหนังสือเดินทางเป็นจำนวนถึง 3,461 ฉบับ และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จนทำให้บางประเทศเกิดความหวั่นเกรง และได้มีการออกกฎหมายจำกัดการเข้าเมืองขึ้น ดังที่สหรัฐอเมริกาและคานาดาได้ทำสนธิสัญญาGentlemen's Agreement กับญี่ปุ่นเมื่อ ปี พ.ศ. 2450 เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2456 เป็นต้นมาชาวญี่ปุ่นก็ได้เปลี่ยนเป็นอพยพไปตั้งถิ่นฐานยังประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาใต้แทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ประเทศบราซิล เปรู อาร์เจนตินา และชิลี และปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2470 ก็ได้มีชาวญี่ปุ่นอาศัยอยู่ในต่างประเทศรวมทั้งสิ้นถึง 676,262 คน⁽⁹⁾

สภาพของ

ชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเล

ในปัจจุบัน⁽¹⁰⁾

จากตัวเลขของกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. 2520 ปรากฏว่ามีชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเลอยู่ทั้งหมด 1,597,043 คน โดยแยกออกเป็นกลุ่มประเทศอเมริกาใต้ 887,049 คน (เท่ากับ 55%) สหรัฐอเมริกาและคานาดา 677,277 คน (เท่ากับ 42.4%) กลุ่มประเทศอื่นๆ 20,676 คน (1.3%) และกลุ่มประเทศอเมริกากลาง 12,041 คน (0.8%)

สำหรับสภาพของชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเลในปัจจุบันนี้ ผู้เขียนจะขอกล่าวโดยแบ่งออกไปตามประเทศที่สำคัญๆ โดยสังเขปตามลำดับ คือ⁽¹¹⁾

1. ประเทศบราซิล

การเดินทางอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่ประเทศบราซิลของชาวญี่ปุ่น ได้เริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451 ในรัชสมัย Meiji โดยชาวญี่ปุ่นรุ่นแรกจำนวน 781 คน ได้โดยสารเรือเดิน

(8) ได้มีโครงการที่จะอพยพชาวญี่ปุ่นมาไทยด้วยเช่นกัน แต่ต้องประสบอุปสรรคจนล้มเลิกไป โปรดดู ทวีธีระวงศ์เสรี เรื่องเดิม

(9) Yamato Ichihashi, *op.cit.*, p.13

(10) ผู้เขียนเรียบเรียงสรุปจาก Guimusho Joho Bunka Kyaku, "Kaigai no Nikkei Jin" (The Japanese Descents in the Overseas) (Tokyo : the Foreign Ministry, 1978)

(11) สำหรับสภาพของชาวญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้น โปรดดูใน ทวีธีระวงศ์เสรี เรื่องเดิม

ทางไปยังเมืองซานโตส ประเทศบราซิล และได้มีชาวญี่ปุ่นเดินทางไปเพิ่มขึ้นตามลำดับ ชาวญี่ปุ่นเหล่านี้เข้าประกอบอาชีพเป็นคณงานในไร่กาแฟ บางส่วนได้บุกเบิกด้านการกลีกรรม และต่อมาได้มีบรรดานายทุนไปลงทุนทำกิจการฟาร์มขนาดใหญ่ บ้างก็ประกอบธุรกิจการค้า หรือการอุตสาหกรรม จนถึง พ.ศ.2520 มีชาวญี่ปุ่นอาศัยอยู่ในบราซิลถึง 765,710 คน และเป็นประเทศที่มีชาวญี่ปุ่นตั้งถิ่นฐานอยู่มากกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งหมด นอกจากนี้แล้วบรรดาชาวญี่ปุ่นรุ่นสอง และรุ่นสามก็ได้เข้าประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังเช่น นักการเมือง ข้าราชการ อาจารย์ ทหาร นายแพทย์ ช่างฝีมือ ฯลฯ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศบราซิลเป็นอย่างมาก

2. ประเทศเปรู

เปรูเป็นประเทศที่มีจำนวนชาวญี่ปุ่นตั้งถิ่นฐานอยู่มากเป็นอันดับสอง รองลงมาจากบราซิล ชาวญี่ปุ่นได้เริ่มเดินทางอพยพไปเปรูเมื่อ ปี พ.ศ.2432 เป็นจำนวน 790 คน โดยได้เข้าทำงานในไร่อ้อย และเพิ่มจำนวนจนปัจจุบันมี 69,000 คน บรรดาชาวญี่ปุ่นรุ่นสองและรุ่นสามต่างก็ได้เข้าประกอบอาชีพในวงการต่าง ๆ เช่นเดียวกับชาวเปรู

3. ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ชาวญี่ปุ่นได้เดินทางอพยพไปเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2411 มีจำนวน 153 คน โดยเดินทางไปยังหมู่เกาะฮาวาย ซึ่งในขณะนั้นยังมิได้รวมเข้ากับสหรัฐอเมริกา และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ชาวญี่ปุ่นเหล่านี้ได้ทำงานเป็นคณงานในไร่สัปะรด ไร่กาแฟ เป็นต้น และต่อมาได้ขยายตัวออกไปประกอบการค้า การประมงและการก่อสร้าง เป็นต้น

ในไม่ต่อมา ก็ได้มีชาวญี่ปุ่นรุ่นแรกจำนวน 40 คนเดินทางไป โดยการนำของนาย Edward Snel ชาวฮอลันดาคนหนึ่ง เพื่อเดินทางไปทำงานที่นิคมแห่งหนึ่งในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย และนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2433 เป็นต้นมา ก็ได้มีชาวญี่ปุ่นเดินทางอพยพไปเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ทำงานเป็นคณงานสร้างทางรถไฟ เหมืองแร่ ส่วนผลไม้ โรงงาน และการประมง เป็นต้น และยังได้ขยายขอบเขตไปยังกิจการด้านอื่นๆ จนทำให้เกิดการต่อต้านชาวญี่ปุ่นขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง และมีการออกกฎหมายจำกัดการเข้าเมืองของชาวญี่ปุ่น แต่ต่อมามีปี พ.ศ.2496 ก็ได้มีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวและให้โอกาสแก่ชาวญี่ปุ่นได้ถือสัญชาติอเมริกันได้

4. ประเทศคานาดา

หลังจากที่ประเทศคานาดาได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2410 แล้ว ก็ได้มีชาวต่างประเทศเดินทางอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก และชาวญี่ปุ่นก็ได้เดินทางเข้าไปเมื่อปี พ.ศ.2420 โดยยึดอาชีพการประมง ต่อมา พ.ศ. 2428 ก็ได้มีผู้หันไปประกอบอาชีพเป็นคณงานในเหมืองแร่ ก่อสร้างทางรถไฟ ป่าไม้ และการกลีกรรมเพิ่มขึ้น ชาวญี่ปุ่นในคานาดาก็ได้ประสบกับการต่อต้านจากชาวผิวขาวเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองก็ได้สงบลง และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้ มีจำนวนถึง 42,255 คน และได้เข้าทำงานในด้านต่าง ๆ แทบทุกด้าน

นโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่น

ที่มีต่อชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเล⁽¹²⁾

การเดินทางอพยพไปตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศ ของชาวญี่ปุ่น ได้หยุดชงักไปในช่วงระหว่างภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากญี่ปุ่นต้องตกอยู่ภายใต้การยึดครองของฝ่ายสัมพันธมิตรคือสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2495 จึงได้เริ่มขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ผู้อพยพส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนจุดหมายการเดินทางจากทวีปอเมริกาใต้มาเป็นทวีปอเมริกาเหนือ และเป็นผู้ที่เป็นโรคหรือผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ มากกว่าจะเป็นผู้ที่มีครอบครัวหรือภักธกิจเช่นแต่ก่อน อย่างไรก็ตาม จากการที่ญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากขึ้นมา ก็ได้ทำให้ผู้อพยพมีจำนวนลดน้อยลงไปตามลำดับด้วย และในปัจจุบันมีจำนวนเฉลี่ยปีละประมาณ 2-3 พันคนเท่านั้น

นาย Eisaku Sato นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น (พ.ศ. 2507-2514) ได้ตอบกระทู้ถามของคณะกรรมการพิจารณาเรื่องการอพยพออกไปต่างประเทศ ของคนญี่ปุ่นในรัฐสภาเกี่ยวกับ "นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อการอพยพไปต่างประเทศของคนญี่ปุ่น" เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2514 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า การเดินทางอพยพไปตั้งถิ่นฐานยังต่างประเทศของคนญี่ปุ่นนั้น เป็นเรื่องความสมัครใจของส่วนบุคคล แต่ก็มีส่วนช่วยส่งเสริมต่อนโยบาย การให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ประเทศต่าง ๆ ของรัฐบาลญี่ปุ่น และเพิ่มพูนความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น รัฐบาลจะสนับสนุนการอำนวยความสะดวกในด้าน

ข่าวสาร การฝึกอบรม และปฐมนิเทศแก่ผู้อพยพ ตลอดจนการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ โดยจัดให้มีการประชุม แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างหน่วยงานองค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ในทางปฏิบัตินี้ รัฐบาลได้ให้เงินช่วยเหลือแก่หน่วยงานองค์การที่เกี่ยวข้อง ให้เงินช่วยเหลือค่าพาหนะสำหรับผู้อพยพ การจัดสร้างสถานพยาบาลท้องถิ่น การจัดหาครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นไปประจำในท้องถิ่น และให้เงินทุนการศึกษา การจัดหาอุปกรณ์การเกษตรและปศุสัตว์ ตลอดจนการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เป็นต้น และได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของชาวญี่ปุ่นโดยเฉพาะขึ้นตามประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งไทยด้วยประมาณ 40 โรงเรียน โดยมีการสอนในระดับชั้นประถมถึงมัธยม เพื่อให้บุตรหลานของชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเลได้มีโอกาสศึกษาภาษาญี่ปุ่นเพิ่มเติม

นอกจากนี้การดำเนินการของรัฐบาลญี่ปุ่นแล้วบรรดาชาวญี่ปุ่นซึ่งพำนักอยู่ในประเทศท้องถิ่น ก็ได้มีการจัดตั้งสมาคมมิตรภาพระหว่างกันขึ้น เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกัน และสมาคมชาวญี่ปุ่นเพื่อพบปะชุมนุมด้วย

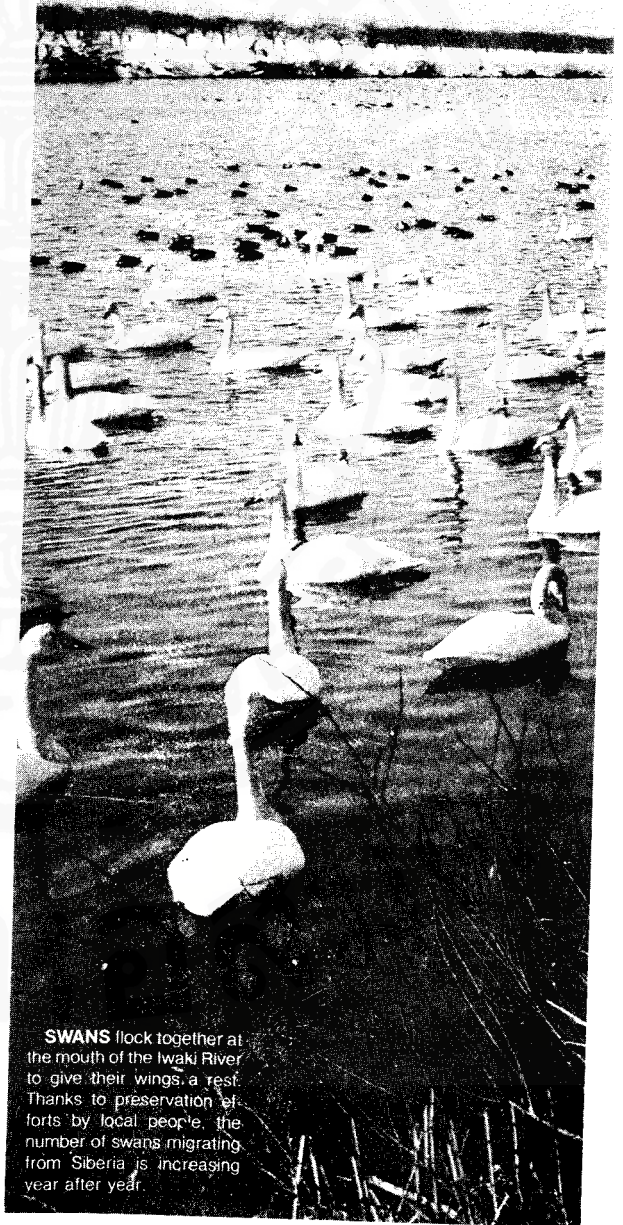

(12) Guimusho, "Waga Gaiko no Kinkyō" (The Present Condition of the Foreign Affairs of Our Country) (Tokyo : the Foreign Ministry, 1974), pp.403-417.

ข้อพิจารณาและความคิดเห็น

แม้ว่าเรื่องราวที่เกี่ยวกับชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเล มีผู้ศึกษาวิจัยน้อยกว่าชาวจีนโพ้นทะเลก็ตาม แต่ก็ยังเป็นปัญหาหนึ่งที่น่าสนใจ ทั้งนี้เนื่องจากว่า ประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันนี้มีฐานะเป็นที่ยอมรับกันว่า มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในระดับสูงมาก และพลเมืองชาวญี่ปุ่นก็มีนิสัยขยันอดทน มีระเบียบวินัย รักชาติ และมีความชำนาญในธุรกิจการค้าจนมีผู้ขนานนามว่า "สัตว์เศรษฐกิจ" (Economic-Animal) (13) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ญี่ปุ่นก็เป็นประเทศที่ได้เปรียบดุลการค้ากับเกือบทุกประเทศ และเข้ามามีบทบาทต่อเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก ตลอดจนได้เข้าลงทุนในต่างประเทศและกุมอำนาจในตลาดการค้าของประเทศต่าง ๆ ด้วย

ดังนั้น การได้เรียนรู้ถึงสภาพของชาวญี่ปุ่นโพ้นทะเลก็น่าจะมีส่วนให้มีความเข้าใจ และดำเนินนโยบายต่างๆ ที่เหมาะสมได้ดีขึ้น เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ดี และสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น ซึ่งย่อมจะส่งผลให้นานาประเทศทั่วโลก ได้มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และก่อให้เกิดสันติสุขแก่สังคมโลกโดยรวม สมดังเจตนารมณ์ของมวลมนุษยชาติทุกคน.

SWANS flock together at the mouth of the Iwaki River to give their wings a rest. Thanks to preservation efforts by local people, the number of swans migrating from Siberia is increasing year after year.

↑**MT. HIUCHIGATAKE** (center) is the highest peak in the area. The view from the top offers a splendid peek at Ozegahara. The panoramic view shown in the photo is from the top of Shifutsu. The flecks of white are ponds. Oze Numa is hidden